

Nghiên cứu vấn đề trẻ khuyết tật
khu vực nông thôn tiếp cận giáo dục:
GÓC NHÌN TỪ THẦY CÔ, GIA ĐÌNH VÀ TRẺ KHUYẾT TẬT

Câu lạc bộ Thanh niên khuyết tật huyện Phú Xuyên

LỜI GIỚI THIỆU

“Trẻ em sống với một khuyết tật về thể chất, cảm giác, trí tuệ hoặc sức khỏe tâm thần là một trong những đối tượng bị loại trừ nhất trong tất cả trẻ em trên thế giới. Việc tiếp cận khó khăn với các dịch vụ y tế, giáo dục và bảo vệ trẻ em đã khiến các em có nguy cơ bị bạo lực, lạm dụng và bóc lột cao hơn”, bà Lê Hồng Loan, Trưởng phòng Bảo vệ Trẻ em của UNICEF Việt Nam cho biết.

Dự án: “Nghiên cứu vấn đề trẻ khuyết tật khu vực nông thôn tiếp cận giáo dục - góc nhìn từ thầy cô, gia đình và trẻ khuyết tật” là một dự án đồng nghiên cứu của CLB thanh niên khuyết tật huyện Phú Xuyên và Viện Nghiên cứu Xã hội, Kinh tế và Môi trường (iSEE). Dự án đã thu hút được sự tham gia của các bạn thanh niên khuyết tật, các thầy cô giáo có chung sự quan tâm tới các trẻ khuyết tật trí tuệ cũng như các cha mẹ trẻ khuyết tật trí tuệ.

Qua 6 tháng tiến hành, nghiên cứu đã cất lên tiếng nói chân thực về hiện trạng tiếp cận giáo dục đối với trẻ khuyết tật trí tuệ thông qua những câu chuyện thực tế về trẻ khuyết tật trí tuệ. Nghiên cứu cũng chỉ ra các cách nhìn nhận của trẻ khuyết tật trí tuệ, cha mẹ trẻ, thầy cô giáo cũng như cộng đồng người dân về giáo dục với trẻ khuyết tật trí tuệ.

Các thành viên trong dự án xin được cảm ơn Viện iSEE, các thầy cô giáo, cán bộ, cha mẹ trẻ khuyết tật trí tuệ, và người dân các xã trong dự án nghiên cứu trên địa bàn huyện Phú Xuyên đã giúp đỡ cũng như hỗ trợ các thành viên dự án.

Xin chân thành cảm ơn!

Chúng tôi xin bày tỏ lòng biết ơn đến Cơ quan Phát triển Quốc tế Hoa Kỳ (USAID) đã hỗ trợ tài chính cho nghiên cứu này.

1 NHÓM NGHIÊN CỨU

Trẻ em sống với một khuyết tật về thể chất, cảm giác, trí tuệ hoặc sức khỏe tâm thần là một trong những đối tượng bị loại trừ nhất trong tất cả trẻ em trên thế giới. Việc tiếp cận khó khăn với các dịch vụ y tế, giáo dục và bảo vệ trẻ em đã khiến các em có nguy cơ bị bạo lực, lạm dụng và bóc lột cao hơn

NHÓM NGHIÊN CỨU

46 Thành viên
gồm một chủ nhiệm
và một phó chủ nhiệm

BẰNG KHEN
Là tổ chức có nhiều
bài dự thi chất lượng nhất

Câu lạc bộ Thanh niên khuyết tật huyện Phú Xuyên là một tổ chức của các bạn trẻ khuyết tật thành lập với mục đích hỗ trợ, tạo điều kiện cho thanh niên hòa nhập cộng đồng để các bạn thanh niên có thể mang những điều tốt đẹp dành cho cuộc sống của mỗi thành viên cũng như hỗ trợ cho các thành viên khác. Hiện tại nhóm có tổng số 46 thành viên, gồm một chủ nhiệm và một phó chủ nhiệm.

Nhóm đã nhận một bằng khen của Tổ chức Tình nguyện Quốc gia Việt Nam trong cuộc thi Sáng kiến Hãy làm sạch biển năm 2018: “Là tổ chức có nhiều bài dự thi chất lượng nhất”.

Trưởng nhóm:
Nguyễn Văn Khương
thôn Văn Minh xã Văn Nhân huyện Phú Xuyên, TP. Hà Nội.

Tham gia dự án với mong muốn có thể góp một chút công sức dù nhỏ bé tới trẻ em khuyết tật trí tuệ (KTTT). Rất mong sau dự án này sẽ có thể đồng hành thật nhiều với các hoạt động của em KTTT huyện Phú Xuyên để học hỏi thêm nhiều những tinh thần sống “thép” của các em!

Phó trưởng nhóm:
Đặng Thị Lợi
xã Tân Dân, huyện Phú Xuyên, TP. Hà Nội.

Tham gia dự án là một trải nghiệm tuyệt vời đối với tôi. Vì lần đầu tiên làm nghiên cứu thật sự có khó khăn, vất vả, nhưng đổi lại thì tôi và nhóm thực hiện dự án được rất nhiều: được iSEE trang bị kiến thức khi làm nghiên cứu, được giao lưu, chia sẻ và hiểu thêm các cộng đồng khác trong xã hội. Nhất là khi thực hiện dự án đối với trẻ KTTT thì tôi mới hiểu được những khó khăn mà trẻ KTTT gặp phải trong tiếp cận giáo dục cũng như cuộc sống. Qua đó, nhóm dự án sẽ có kế hoạch gửi ý kiến đề xuất đến các cơ quan, ban ngành liên quan để góp phần vào việc thúc đẩy vấn đề trẻ KTTT được tiếp cận giáo dục, để các em có thể sống hòa nhập.

Nguyễn Thị Thùy
xã Khai Thái, huyện Phú Xuyên, TP. Hà Nội.

Khi đi phỏng vấn gia đình và trẻ KTTT cảm thấy rất thương hoàn cảnh cũng như cuộc sống của các em.

Nguyễn Minh Tâm
thị trấn Phú Minh, huyện Phú Xuyên, TP. Hà Nội.

Biết thêm nhiều kinh nghiệm để chia sẻ cho những trẻ em khuyết tật bớt tự ti và yêu đời hơn.

Lê Thị Then
xã Tri Trung, huyện Phú Xuyên, TP. Hà Nội.

Luôn trân trọng với những trẻ em KTTT, khi tham gia dự án đã có thể hiểu hơn về cuộc sống trẻ em KTTT.

Nguyễn Tuấn Anh

xã Vân Từ, huyện Phú Xuyên, TP. Hà Nội.

Mình rất mong các trẻ em KTTT đều có thể tiếp cận những môi trường giáo dục phù hợp với thể chất và tâm lý các em.

Nguyễn Trác Hoàng

xã Nam Triều, huyện Phú Xuyên, TP. Hà Nội.

Mong muốn trẻ em KTTT sẽ có thể học tập tốt hơn cũng như sẽ có thể hòa nhập cộng đồng.

Phạm Thanh Hương

xã Vân Từ, huyện Phú Xuyên, TP. Hà Nội.

Thật hạnh phúc khi tham gia nghiên cứu cùng các bạn trẻ một điều tuyệt vời khi nghiên cứu về vấn đề giáo dục với trẻ KTTT.

Cô giáo Vũ Thị Khéo

xã Văn Nhân, huyện Phú Xuyên, TP. Hà Nội

Là một cô giáo, tôi luôn dành những yêu thương hết lòng cho trẻ khuyết tật, khi tham gia dự án có lẽ buồn nhất khi thấy các cha mẹ trẻ KTTT khóc khi kể về con của mình.

Cô giáo Nguyễn Thị Bích Ngọc,

xã Văn Nhân, huyện Phú Xuyên, TP. Hà Nội

Qua dự án tôi đã đồng cảm và chia sẻ với trẻ KTTT, hiểu được những khó khăn và mong muốn của các em. Rất mong cộng đồng hãy chia sẻ với trẻ em khuyết tật để các em có thêm cơ hội hòa nhập cộng đồng.

Cô giáo Phùng Thị Thanh Thủy

xã Nam Phong, huyện Phú Xuyên, TP. Hà Nội.

Là một cô giáo mầm non, mình rất tâm huyết cùng dự án nghiên cứu này, tham gia cùng dự án mình đã hiểu hơn những khó khăn của trẻ khuyết tật gặp phải cũng như mình thấy mình cần phải làm nhiều việc làm nữa cho các em.

Hoàng Thị Hải

xã Văn Nhân, huyện Phú Xuyên, TP. Hà Nội.

Là cha mẹ trẻ KTTT thật vui mừng khi được tham gia dự án, cũng chưa bao giờ làm nghiên cứu nhưng được tham gia và tập huấn về công cụ nghiên cứu nên đã có thể hiểu về đồng nghiệp.

Nguyễn Thị Hoài

xã Hồng Thái, huyện Phú Xuyên, TP. Hà Nội.

Khi đi tập huấn nghiên cứu cùng con trai lúc đầu mình hơi ngại, nhưng thật sự con của mình chỉ luôn bên mẹ, thương con mà chưa biết làm như thế nào. Rất mong sẽ có những thay đổi đối với giáo dục trẻ KTTT!

Nguyễn Thị Thanh Mai

xã Minh Tân, huyện Phú Xuyên, TP. Hà Nội.

Tôi tham gia vào dự án nghiên cứu trẻ KTTT, tôi rất vui học hỏi được nhiều điều, thông cảm sẽ chia sẻ với các con.

Cô giáo Nguyễn Thị Minh Nga

xã Vân Từ, huyện Phú Xuyên, TP. Hà Nội.

Nguyễn Duy Phong

xã Phượng Dực, huyện Phú Xuyên, TP. Hà Nội.

2 GIỚI THIỆU CHUNG

Đối với người khuyết tật, nhóm nghiên cứu cho rằng hạn chế trong tiếp cận giáo dục cũng là một nguyên nhân dẫn đến nghèo đói. Việc trẻ KTTT thiếu tiếp cận với những chương trình giáo dục phù hợp và có chất lượng sẽ làm lỡ mất những cơ hội để các em phát triển, thực hiện quyền của mình, trở thành những người có thể tham gia vào lực lượng lao động và tạo ra năng suất cho xã hội.

GIỚI THIỆU CHUNG

Lí do chọn đề tài

Phú Xuyên là một huyện nằm ở phía Nam thành phố Hà Nội, người dân sống chủ yếu dựa vào nông nghiệp nên đời sống kinh tế gặp nhiều khó khăn. Qua số phiếu đăng kí Hội viên Hội người khuyết tật huyện Phú Xuyên năm 2017, có hơn 100 trẻ KTTT dạng nặng và gần như các cháu đều không biết chữ, hoặc có biết thì biết rất ít. Đây là con số những trẻ em khuyết tật đăng ký hội viên của Hội Người khuyết tật huyện, trên thực tế thì con số trẻ em khuyết tật và đặc biệt là các em chưa được đi học còn lớn hơn rất nhiều.

Như Luật Giáo dục đã quy định, tất cả mọi trẻ em đều có quyền được học hành. Chính vì vậy, trẻ em khuyết tật cũng sẽ được học hành, thụ hưởng giáo dục như những trẻ em khác. Mặc dù vấn đề giáo dục là một trong những ưu tiên hàng đầu, nhưng vấn đề trẻ khuyết tật tiếp cận giáo dục, đặc biệt là giáo dục cho trẻ KTTT tại vùng nông thôn, lại gặp nhiều khó khăn và ít được quan tâm.

100 trẻ KTTT

dạng nặng và gần như các cháu đều không biết chữ, hoặc có biết thì biết rất ít

Đối với người khuyết tật, nhóm nghiên cứu cho rằng hạn chế trong tiếp cận giáo dục cũng là một nguyên nhân dẫn đến nghèo đói. Việc trẻ KTTT thiếu tiếp cận với những chương trình giáo dục phù hợp và có chất lượng sẽ làm lỡ mất những cơ hội để các em phát triển, thực hiện quyền của mình, trở thành những người có thể tham gia vào lực lượng lao động và tạo ra năng suất cho xã hội.

Mục tiêu nghiên cứu

Nghiên cứu xem xét, đánh giá những thuận lợi, khó khăn và thách thức khi trẻ KTTT tham gia vào môi trường giáo dục.

Đánh giá môi trường học tập tác động lên sự tiếp cận giáo dục của trẻ KTTT. Chỉ ra những vấn đề còn tồn tại từ chính gia đình và trẻ khuyết tật cũng như vấn đề tại trường học khi trẻ tham gia học tập.

Đối tượng và phương pháp nghiên cứu

Nghiên cứu tập trung vào các đối tượng các em KTTT từ 6-20 tuổi và những người liên quan như cha mẹ, thầy cô giáo, hàng xóm của gia đình trẻ KTTT và cán bộ địa phương. Đối với trẻ dưới 18 tuổi, nhóm nghiên cứu đã xin phép sự đồng ý của cha mẹ trẻ. Nghiên cứu được triển khai tại 02 thị trấn Phú Xuyên và Phú Minh, và 09 xã tại huyện Phú Xuyên, Hà Nội.

“Nghiên cứu vấn đề trẻ khuyết tật khu vực nông thôn tiếp cận giáo dục - góc nhìn từ thầy cô, gia đình và trẻ khuyết tật” được tiến hành thông qua phương pháp nghiên cứu kể chuyện qua hình ảnh (Photovoice). Các nghiên cứu viên trong nhóm dự án sẽ chụp những hình ảnh để nói lên những câu chuyện về trẻ KTTT, Down, tự kỷ trong học tập và tại gia đình. Các hình ảnh được chụp lại sẽ là những câu chuyện chân thực và sinh động nhất về trẻ KTTT.

Bên cạnh đó, nhóm nghiên cứu cũng triển khai 70 cuộc phỏng vấn để thu thập thêm thông tin, bao gồm:

30 cuộc	15 cuộc	08 cuộc	02 cuộc	15 cuộc
Cha mẹ trẻ KTTT	08 tiểu học 06 trung học cơ sở 02 mầm non	Hàng xóm	Các cấp chính quyền, cán bộ	phỏng vấn trẻ KTTT

“Nghiên cứu vấn đề trẻ khuyết tật khu vực nông thôn tiếp cận giáo dục - góc nhìn từ thầy cô, gia đình và trẻ khuyết tật”

3 KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU

Trên thực tế, theo cuộc khảo sát về nhu cầu và đời sống chất lượng của Hội viên Hội Người khuyết tật trên địa bàn huyện Phú Xuyên năm 2015 và đơn xin gia nhập Hội Người khuyết tật huyện Phú Xuyên đến cuối năm 2017, số trẻ KTTT độ tuổi từ 06 – 18 tuổi chưa được đi học là hơn 100 trẻ và đa số các em không biết chữ. Trên thực tế thì con số trẻ KTTT chưa đi học còn có thể cao hơn.

KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU

Thực trạng về trẻ khuyết tật trí tuệ huyện Phú Xuyên

Trên thực tế, theo cuộc khảo sát về nhu cầu và đời sống chất lượng của Hội viên Hội Người khuyết tật trên địa bàn huyện Phú Xuyên năm 2015 và đơn xin gia nhập Hội Người khuyết tật huyện Phú Xuyên đến cuối năm 2017, số trẻ KTTT độ tuổi từ 06 – 18 tuổi chưa được đi học là hơn 100 trẻ và đa số các em không biết chữ. Trên thực tế thì con số trẻ KTTT chưa đi học còn có thể cao hơn.

Hiện tại, một số trẻ KTTT nếu có thể tham gia học hòa nhập thì trẻ vẫn có thể đi học bình thường. Còn một số trẻ KTTT nặng nếu không đáp ứng được nhu cầu học tập thì sẽ ở nhà hoặc đi lên các trung tâm bảo trợ xã hội trên thành phố Hà Nội. Hiện tại, ở địa phương chưa có mô hình trường học và trung tâm giáo dục chuyên biệt dành cho trẻ KTTT (kể cả thuộc Nhà nước và tư nhân). Gia đình em Phùng Tường Vi đã được Ủy ban nhân dân xã lập hồ sơ chuyển xuống Phòng Lao động Thương binh Xã hội huyện Phú Xuyên, để chuyển lên trung tâm phục hồi chức năng Việt Hàn, Quốc Oai.

Định nghĩa khuyết tật trí tuệ:

Theo quy định tại Khoản 5 Điều 2 Nghị định 28/2012/NĐ-CP: Khuyết tật trí tuệ là tình trạng giảm hoặc mất khả năng nhận thức, tư duy biểu hiện bằng việc chậm hoặc không thể suy nghĩ, phân tích về sự vật, hiện tượng, giải quyết sự việc.

Theo phỏng vấn khảo sát của nhóm nghiên cứu, những người tham gia trả lời câu hỏi “Theo anh/chị thì trẻ KTTT có những biểu hiện gì, như thế nào?”. Mọi người được phỏng vấn trả lời: “Trẻ KTTT là khả năng nhận thức kém; chậm phát triển cả thể chất lẫn tinh thần, đầu óc không minh mẫn; là trẻ phát triển chậm về mọi mặt, trí nhớ kém...”

KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU

Rào cản và khó khăn

Phân biệt đối xử và kỳ thị xã hội:

Gia đình không thừa nhận con là KTTT vì xấu hổ và sợ bị kỳ thị. Khi trả lời phỏng vấn, nhiều cha mẹ trẻ khuyết tật lo lắng rất nhiều cho tương lai của con. Nhiều cha mẹ cho biết họ đắn đo khi làm hồ sơ cho trẻ KTTT để được hưởng các chính sách xã hội vì họ lo lắng ảnh hưởng đến tương lai của con mình cũng như danh dự của gia đình.

Trong Luật Người khuyết tật cũng có quy định rõ có 6 dạng tật khuyết tật:

Khuyết tật vận động

Khuyết tật nhìn

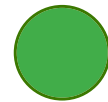
Khuyết tật nghe, nói

Khuyết tật thần kinh, tâm thần

Khuyết tật trí tuệ

Khuyết tật khác

Nhưng thực tế có một bộ phận người dân vẫn thường nghĩ KTTT là bệnh tâm thần nên có thể một số cha mẹ trẻ còn e ngại khi “công khai” hay “giữ bí mật” chuyện con của họ bị KTTT.

Câu chuyện về em Đỗ Long Vũ và mẹ của em - chị Nguyễn Hằng Hà

Chị Nguyễn Hằng Hà và cháu Đỗ Long Vũ
Photo: Hoàng Thị Hải
Người viết: Hoàng Thị Hải

Chị Nguyễn Hằng Hà có con là cháu Đỗ Long Vũ, cháu bị mắc chứng Down. Hồi nhỏ, cháu có đi học mẫu giáo. Khi đến tuổi đi học, cháu có học lớp một nhưng không thể theo kịp chương trình học cùng các bạn. Cháu đã phải học lại lớp mẫu giáo một năm và trường mẫu giáo không nhận cháu nữa do cháu đã hết tuổi học. Sau đó, chị Nguyễn Hằng Hà lại cho con mình theo học Nhà dòng thuộc Nhà thờ Thiên chúa giáo.

Học được hai năm, em cũng phải nghỉ học do cháu đã lớn và các phụ huynh khác không đồng ý cho cháu theo học. Con chị cũng phải gặp một sự kì thị từ cộng đồng. Chị không thích nghe một danh từ mà mọi người vẫn thường gán cho con của chị “Long Vũ Down”. Dù có thể câu nói đó sau lưng chị, nhưng nó như những hạt muối rắc vào lòng chị khiến chị đau nhói con tim và nó như những vết thương không bao giờ lành.

• Lo lắng cho tương lai của con

Cha mẹ và người thân của trẻ KTTT lo lắng con mình sẽ khó lấy vợ hoặc lấy chồng. Họ vẫn rất mong muốn con mình khi lớn lên sẽ lập gia đình, sinh con. Việc con của họ bị khuyết tật, đặc biệt là KTTT sẽ ảnh hưởng tới việc lập gia đình, sẽ bị hàng xóm cũng như gia đình bên chồng/vợ chế cười rằng con cháu của họ sau này sẽ bị di truyền từ người cha hoặc mẹ bị KTTT.

Câu chuyện về cô bé Tường Vi

Em Phùng Tường Vi
Ảnh và câu chuyện: Nguyễn Bích Ngọc

Trong căn nhà cấp 4 mái ngói cũ kĩ của bố mẹ xây cách đây khoảng hơn 30 năm, ngồi tiếp chuyện nhóm nghiên cứu, anh Phùng Văn Long kể lại câu chuyện về con gái của mình - cháu Phùng Tường Vi. Khi mới sinh ra, nhìn khuôn mặt xinh xắn đáng yêu của cháu, ai cũng mừng cho anh chị nên anh đã đặt cho cháu một cái tên rất hay Tường Vi. Khi đi học mẫu giáo, cô giáo trao đổi với gia đình rằng: **“Anh chị, có khi cháu bị tăng động rồi”**. Anh Long và chị Thúy buồn lắm nhưng anh chị vẫn cứ mơ hồ tin tưởng là con của mình hoàn toàn bình thường.

Khi đi học lớp 1, cháu đã có những biểu hiện về hành vi nhận thức ra bên ngoài. Em thường xuyên bỏ ra ngoài lớp học, không nghe lời cô giáo giảng bài, vệ sinh lung tung trong trường... Anh chị lúc đó mới bàng hoàng, thấy buồn và thất vọng. Anh chị lúc đó quyết định đưa cháu lên Viện nhi Trung ương khám. Bác sĩ đã khẳng định: Nhận thức của cháu rất kém, rối loạn cảm xúc và rất khó phát triển như các trẻ bình thường. Bác sĩ cũng khuyên gia đình hãy hoàn thiện hồ sơ và thủ tục để cháu được hưởng trợ cấp xã hội. Nhưng trong lòng anh chị thì lặn tẩn một điều: “Rồi mai này cháu lớn, vì cháu là con gái nên cháu sẽ rất ngại cũng như tự ti, chuyện chồng con của cháu nữa”. Kể đến đây do xúc động anh không thể kể tiếp câu chuyện của mình.

• Lo lắng con đi học ở trường sẽ bị phân biệt đối xử từ nhà trường và giáo viên

Có một số cha mẹ ngại, không muốn công khai chuyện con của họ KTTT bởi họ nghĩ sợ chuyện con của họ sẽ phải xếp vào học “dự thính” hay “hòa nhập”. Họ không muốn con của họ học như vậy vì sẽ không hiệu quả. Cha mẹ trẻ KTTT muốn sự có mặt của con họ phải được công nhận như những trẻ “không khuyết tật”. Việc công khai hay không công khai con của mình là trẻ khuyết tật tại trường cũng là một điểm quan trọng trong nghiên cứu. Một số phụ huynh đồng tình công khai khi con mình bị KTTT. Một số phụ huynh khác không muốn công khai con họ bị KTTT vì họ hoàn toàn không muốn con họ đến lớp như những người “dự thính”. Họ muốn con của họ vẫn được học bình thường.

KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU

Rào cản và khó khăn

Câu chuyện: Đăng kí cho con đi học - tâm sự người mẹ

Chị Nguyễn (tên nhân vật đã được thay đổi) đã phải đắn đo suy nghĩ rất nhiều khi điền vào tờ đơn đi học lớp 1 cho con của mình. Sau một hồi đắn đo suy nghĩ, chị đã quyết định chọn ô tích là con của mình bị khuyết tật mặc dù cháu khá thông minh so với các bạn cùng học. Chị đã suy nghĩ không biết mình làm như vậy có tốt cho con hay không.

7 giờ sáng hôm sau, chị mang tờ đơn nộp cho nhà trường. Sau đó, chị đi đến công ty để làm và trò chuyện với mấy chị bạn cùng công ty rằng chị đã đăng kí cho con của chị bị khuyết tật khi đi học. Các chị bạn nghe xong nói: “Mày điên à, mày ghi như vậy cô giáo sẽ xếp cho con mày học “dự thính” hay “hòa nhập”, mà học như vậy tuy không phải đóng góp gì nhưng khi đi học cô giáo không phải lo lắng về kết quả học tập đâu. Con mày học được đến đâu thì được đến đấy”.

Cô bạn vừa nói xong, chị Nguyễn đã vội vàng xin nghỉ làm để đi về trường học và lấy lại tờ đơn đăng kí học cho con, ghi lại rằng con của chị không bị khuyết tật và nộp cho nhà trường. Trong lòng chị luôn tự hỏi: **“Không biết việc làm của mình là đúng hay là đã sai?”**

• Lo lắng con đi học ở trường sẽ bị phân biệt đối xử từ bạn bè, phụ huynh của những học sinh khác:

Theo một số cha mẹ và thầy cô giáo tham gia phỏng vấn, một số em học sinh KTTT có các hành động gây mất trật tự ảnh hưởng đến học tập của các bạn trong lớp và cô giáo. Theo lời kể của một cô giáo trong huyện, nhiều phụ huynh đã làm đơn đề nghị không cho các cháu KTTT học cùng các trẻ “bình thường”. Do đó, một số phụ huynh ngại, công khai chuyện con của họ bị KTTT vì họ sợ con của họ bị các bạn bè học cùng kì thị.

Câu chuyện về Em Trần Gia Bảo, xã Tri Trung

Em Trần Gia Bảo

Ảnh: Lê Thị Then

Người viết: Lê Thị Then

Cháu Trần Gia Bảo ở xã Tri Trung năm nay 12 tuổi. Hiện tại, con đã nghỉ học ở nhà. Cháu là con nuôi của một cặp vợ chồng hiếm muộn. Bố mẹ nuôi của cháu xin cháu về nuôi từ khi mới lọt lòng, nuôi cháu được 3 tháng thì thấy cháu không phát triển nên đã cho cháu lên Viện Dinh dưỡng và các bác sĩ đã kết luận cháu bị bệnh Down và Tim bẩm sinh (thông liên thất). Khi cháu được 3 tuổi, bố mẹ cho cháu đi viện để phẫu thuật tim, từ đó cháu có sức khoẻ tốt hơn, ít bị viêm phổi hơn.

Đến tuổi đi học, cháu được đến trường như các trẻ khác nhưng nhận thức của cháu thì rất chậm. Đi học hết cấp 1 thì cháu đã

ngỉ học vì cháu không thích đi học nữa. Gia Bảo nói: “Vi các bạn chê cháu có nhận thức chậm nên không chơi với cháu”. Do cháu bị các bạn trong trường không chơi cùng nên gia đình đã cho cháu ở nhà.

Bố mẹ rất lo lắng khi không có người lớn ở nhà và gia đình có ý định cho cháu đi đến trung tâm bảo trợ xã hội, nhưng vì thương cháu nên bố mẹ đã thu xếp thời gian để ở nhà với cháu. Dần dần, cháu thích nghỉ được việc ở nhà một mình nên bố mẹ đã đi làm bình thường trở lại. Hiện tại, Gia Bảo 12 tuổi nhưng cháu mới biết phân biệt màu sắc và các đồ dùng trong nhà, cháu còn chưa biết đọc tên các đồ dùng trong nhà.

Khó khăn từ các chính sách hỗ trợ

GIÁM ĐỊNH TRẺ KHUYẾT TẬT TRÍ TUỆ: QUY ĐỊNH KHÔNG RÕ RÀNG

Khi cha mẹ trẻ hoàn thiện các thủ tục hồ sơ để trẻ khuyết tật được hưởng trợ cấp xã hội cũng như các chính sách hỗ trợ liên quan, đa số các bố mẹ ít khi để ý hoặc quan tâm tới con mình thuộc dạng khuyết tật gì trong 7 nhóm khuyết tật: vận động, nghe nói, nhìn, thần kinh tâm thần, trí tuệ, dạng khác. Các bố mẹ quan tâm tới việc con mình được công nhận và nhận hỗ trợ là tốt rồi trong khi ít thắc mắc về dạng khuyết tật của con được hội đồng xác định đánh giá thuộc dạng khuyết tật nào.

Một vấn đề khác các bệnh lý cũng như dạng khuyết tật xã hội cũng gây khó khăn trong việc xác định mức độ khuyết tật, ví dụ: tự kỷ bước đầu đã được coi là khuyết tật, nhưng câu hỏi đó là khuyết tật gì, nằm trong dạng nào, thì chưa có câu trả lời rõ ràng trong bất cứ một văn bản chính thức nào. Và như vậy vẫn có quan điểm thân thiện cho rằng: tự kỷ là chứng bệnh do cách nuôi dạy của cha mẹ mà ra.

Tự kỷ được coi là một dạng khuyết tật nhưng trong chính sách đang rất khó phân định tự kỷ nằm trong dạng khuyết tật thần kinh, tâm thần hay khuyết tật trí tuệ. Do vậy cũng gây khó khăn trong việc xác định mức độ khuyết tật. Cũng có ý kiến nên cho tự kỷ vào dạng khuyết tật khác song cũng đang gây tranh luận trái chiều từ nhiều người vì tự kỷ có nhiều dạng cũng như mức độ nặng nhẹ khác nhau.

Tương tự như vậy, dạng khuyết tật trí não: bại não, não úng thủy... cũng khó xếp vào dạng khuyết tật thần kinh hay khuyết tật trí tuệ. Có một số trẻ bị các dạng khuyết tật trên trong nghiên cứu đã được gặp và phỏng vấn khi được can thiệp y tế kịp thời nên khả năng nhận thức của các em cũng rất tốt.

CHÍNH SÁCH HỖ TRỢ

Nhà trường, giáo viên chưa được trang bị kiến thức dạy học đối với trẻ khuyết tật trí tuệ.

Trong phỏng vấn, nhóm nghiên cứu có hỏi: “Thầy cô nghĩ như thế nào khi trẻ KTTT học cùng với trẻ không khuyết tật?”. Một số thầy cô cho biết việc trẻ KTTT được học cùng với trẻ “không khuyết tật” sẽ tăng mức độ tương tác, hòa nhập xã hội cho cả trẻ KTTT và trẻ không khuyết tật. Qua đó, các em không khuyết tật sẽ có thể giúp đỡ nhiều hơn cho các bạn bị KTTT. Một số thầy cô lại không đồng tình và cho là việc đó không phù hợp vì khi trẻ KTTT ngồi học chung cùng với các học sinh không khuyết tật sẽ làm mất nhiều thời gian của thầy cô hơn. Bên cạnh đó trẻ KTTT thường hay nghịch và gây mất trật tự trong lớp học.

Các thầy cô cũng khẳng định là chưa biết về các phương pháp hỗ trợ giáo dục dành riêng cho trẻ KTTT. Tất cả những gì thầy cô có là sự yêu thương để dạy dỗ nhẹ nhàng với trẻ KTTT.

KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU

Rào cản và khó khăn

Khó khăn từ các chính sách hỗ trợ

Câu chuyện về em Tường Vi

Em Phùng Tường Vi
 Ảnh: Minh Tâm
 Người viết: Nguyễn Bích Ngọc

Nếu gặp em lần đầu và không tiếp xúc thì ít ai biết em Phùng Tường Vi là trẻ KTTT. Nhưng nói chuyện với em là mọi người có thể sẽ nhận ra. Bố em Vi kể em bị mắc dạng KTTT rối loạn cảm xúc và chậm phát triển. Rất may mắn cho em là em đã được đi học. Khi đi học, em đã phải học đi học lại ba năm lớp 1 do em nhận thức chậm. Được sự chỉ dạy nhiệt tình của cô giáo Thủy, em đã có thể đọc được tuy không thật sự nhanh lắm.

Lên lớp 2 không được cô giáo Thủy dạy nhưng em lại rất thích học cô. Em thường xuyên bỏ lớp học và đòi sang học lớp của cô giáo Thủy dạy, cô giáo và nhà trường lại đỡ em về lớp học. Cô giáo Thủy tâm sự: Ba năm em Vi bị lưu ban lớp 1, các cô giáo rất ái ngại khi dạy em. Cô Thủy đã tự nguyện đề xuất với nhà trường để nhận em vào lớp của mình. Cô hỗ trợ Vi, dành cho em những tình thương của mình, khuyên bảo nhỏ nhẹ với em. Cô đã mất rất nhiều thời gian công sức để cho em có thể đã biết đọc, biết viết và cuối năm em đã được lên lớp 2.

Trong quá trình học tại trường, em hay đi lung tung, hay đi vệ sinh không đúng chỗ, khó có thể ngồi tập trung trong lớp học. Em hay trêu và lấy đồ của các bạn. Có một lần em đã vứt ổ khóa vào mặt cô giáo trong trường. Hiện tại, em đã phải nghỉ học và đang làm thủ tục đi lên trung tâm chuyên biệt dành cho trẻ KTTT trên Hà Nội. Gia đình cũng muốn em được ở nhà để gần bố mẹ và bà, song ở nhà thì em lại không được đi học nên phải cho em đi học ở Hà Nội.

Thiếu chính sách phù hợp dành riêng cho trẻ khuyết tật trí tuệ trong giáo dục hòa nhập

Do đặc thù về trường dành cho học sinh không khuyết tật nên về trang thiết bị, cơ sở vật chất không đáp ứng được nhu cầu giáo dục dành cho học sinh KTTT. Thầy cô không được trang bị kiến thức giáo dục dành cho trẻ KTTT nên khó có thể truyền đạt kiến thức cho các trẻ. Đây là một thực tế tại các trường học từ bậc mầm non, tiểu học, trung học cơ sở và trung học phổ thông trong toàn huyện.

Khi có trẻ khuyết tật học hòa nhập thì nhà trường cũng như thầy cô giáo dạy trẻ khuyết tật không nhận được bất kỳ một sự hỗ trợ kinh phí thêm nào. Việc dạy cho trẻ KTTT chỉ xuất phát từ tình thương giữa người thầy và các trò. Thầy cô vừa phải dạy học sinh KTTT vừa phải dạy các em học sinh “bình thường”, đây là một việc làm rất khó đối với mỗi giáo viên. Việc có thể đem lại một kết quả tốt nhất cho các em học sinh KTTT sẽ là một điều rất khó đối với các thầy cô.

Một cô giáo tâm sự: **“Trong một tiết học có 45 phút: gồm kiểm tra bài cũ, nội dung bài học, học sinh trao đổi... nếu một cô giáo dành thời gian giảng dạy cho học sinh khuyết tật quá nhiều thì thật sự tiết học đó sẽ bị cháy giáo án và sẽ không đảm bảo thành công cho tiết học. Các con học sinh KTTT sẽ phải thật sự cố gắng để theo học trong môi trường giáo dục hòa nhập này”.**

KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU

Rào cản và khó khăn

Khó khăn từ các chính sách hỗ trợ

Câu chuyện về cô giáo giàu lòng yêu trẻ khuyết tật trí tuệ Nguyễn Thị Minh Nga tại mái trường Tiểu học Vân Từ

Tôi sinh ra và lớn lên tại một vùng quê nghèo chiêm trũng của huyện Phú Xuyên, Hà Nội. Ước mơ từ thuở nhỏ của tôi là được làm cô giáo. Ước mơ của tôi trở thành hiện thực khi tôi tròn 20 tuổi.

Những năm tháng đầu tiên sau khi ra trường, tôi chỉ dạy những học sinh “bình thường” trên lớp, đôi khi có thêm một hai em học sinh khuyết tật học hòa nhập. Nhìn các con 7-8 tuổi mà đầu óc các con như đứa trẻ lên 3 mà tôi thấy lòng đầy trân trọng.

Khi tôi làm quản lý của Trường Tiểu học Vân Từ, tôi đã có ý tưởng thành lập lớp học hỗ trợ dành cho trẻ KTTT, hộ gia đình nghèo khó khăn và một số trẻ khuyết tật không có điều kiện đến trường.

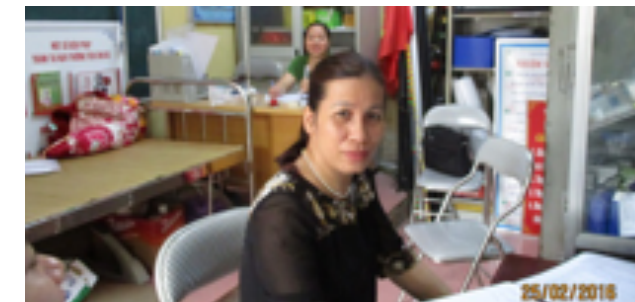
Thế là lớp học cho trẻ khuyết tật được thành lập từ đó. Lớp học gồm 15 học sinh tại xã Vân Từ và các xã bạn lân cận. Lớp học vào hai ngày cuối tuần. Tham gia giảng dạy có tôi và cô giáo Nhâm. Chúng tôi đến với lớp học bằng tình yêu thương yêu các con – những học sinh “thân yêu”.

Lớp học này không giống như lớp học bình thường bởi người thầy phải có lòng kiên trì và yêu thương. Có những buổi dạy, một học sinh tóm lấy tôi, cào cấu vào tay và cổ tôi; rồi em xé vở, vứt hết bút mực ra cửa lớp. Có hôm tôi hỏi các con: “Hôm nay là thứ mấy?”; “Thứ năm” - cậu học trò đáp. “Không, hôm nay là thứ sáu” - tôi nhắc và hỏi tiếp: “Hôm nay thứ sáu vậy ngày mai là thứ mấy nào?”, “Dạ thứ năm”. Tôi cười, về mặt nhìn vừa hài hước vừa không giấu nổi chua chát: “Là thứ bảy chứ em”.

Nói đoạn tôi xoa đầu cậu trò nhỏ động viên. Bài học cứ thế tiếp tục, cô nhắc, trò quên, đọc đi đọc lại hàng chục lần vẫn không nhớ. Tôi còn hát cả bài đếm thứ ngày, cậu bé hát theo ngon

lành hay con đọc được theo cô: “O tròn như quả trứng gà; Ô thì đội mũ; Ơ thì thêm râu” nhưng khi ráp vào thực tế vẫn không trả lời được. Cậu bé này là D, đã 8 tuổi nhưng trí óc như đứa trẻ lên 3. Không riêng D, ở lớp học nhiều độ tuổi khác nhau từ 6-15 tuổi. Không ít lần tôi vừa dạy các con vừa kiêm luôn bảo mẫu cho trẻ. Nhiều em không làm chủ được hành động, tiểu tiện, đại tiện ngay trong lớp, thậm chí có hành vi làm đau cô, cắn cả vào tay cô giáo nhưng rồi cũng quen và tôi thấy thương các em hơn.

Là người thầy dạy trẻ bao năm, tôi vẫn có một điều trân trọng về cái nhìn của xã hội đối với những đứa trẻ khiếm khuyết. Bản thân các em không có lỗi gì cả, nhiều em khuyết tật có những tài năng đặc biệt mà chỉ khi thực sự đồng hành với trẻ ta mới nhận ra những khả năng đó. Tôi chỉ mong xã hội hãy nhìn các em bằng cái nhìn bình thường, để các em có thể trở thành người bình thường. Nhưng thật sự thương thì chưa đủ mà cái tôi đang rất cần là những phương pháp giáo dục chuyên biệt cho các em học sinh KTTT. Tôi vẫn tham khảo các phương pháp dạy trẻ KTTT trên mạng, đài báo nhưng tôi nghĩ vẫn chưa đủ mà giáo dục trẻ KTTT cần rất nhiều nhân tố từ gia đình cho đến thầy cô, bạn bè, các chính sách hỗ trợ và cộng đồng người dân. Tôi nghĩ với các học sinh KTTT khi học hòa nhập thì cần được hoà nhập đầy đủ vào các chương trình và hoạt động của nhà trường. Các trẻ KTTT khi học tập tại trường thì cần có kế hoạch hỗ trợ riêng cho từng em để có nhận thấy sự phát triển của từng em và có thể điều chỉnh cho phù hợp. Hiện tại, các chương trình Giáo dục phổ thông thì những trẻ KTTT nặng rất khó theo kịp. Các bạn học sinh khuyết tật, nếu có thể theo theo kịp, thì chỉ là những bạn bị thể KTTT nhẹ cũng như sự hỗ trợ từ gia đình, bạn bè và thầy cô.

Cô giáo Nguyễn Thị Minh Nga và cô giáo Minh Nhâm
Ảnh: Nguyễn Tuấn Anh
Người viết: Nguyễn Thị Minh Nga

Nhiều trường thiếu hồ sơ của học sinh khuyết tật trí tuệ

Học sinh KTTT học tập tại trường được xếp học hòa nhập cùng với các bạn học sinh bình thường. Các thầy cô giáo không phải đánh giá chất lượng học tập của các em, thầy cô cũng không bị ảnh hưởng “thành tích” nếu có học sinh khuyết tật học hòa nhập. Việc lập hồ sơ để theo dõi học tập các em là cần thiết nhưng thật sự thầy cô giáo ít quan tâm điều này. Nhiều trẻ KTTT đi học nhưng lại không có hồ sơ quản lý.

Thiếu trường chuyên biệt tại địa phương

Việc các nhà dòng của Thiên chúa giáo có các lớp học hay trung tâm nuôi dưỡng trẻ khuyết tật tại địa phương, ví dụ trung tâm nuôi dưỡng trẻ tàn tật ở Hoàng Nguyên, xã Tri Thủy, nhà dòng ở xã Tân Dân, có nhận chăm sóc và nuôi dưỡng một số trẻ khuyết tật. Nhưng theo các sơ chăm sóc ở đây: **“Trước tiên, chúng tôi ở đây chăm sóc, còn việc giáo dục các cháu trước tiên ở đây là giáo dục lễ nghĩa sau là học văn hóa. Các sơ chăm sóc các trẻ khuyết tật cũng không có kiến thức chuyên môn nhiều về chăm trẻ KTTT”**.

Mô hình nhà dòng chăm sóc người khuyết tật thôn Hoàng Nguyên, xã Tri Thủy huyện Phú Xuyên, TP. Hà Nội.
Ảnh: Nguyễn Mai

KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU

Rào cản và khó khăn

Khó khăn từ các chính sách hỗ trợ

Câu chuyện về chặng đường gian nan đi tìm con chữ của em Phan Thị Hường.

Trong xã hội hiện nay, việc học đóng vai trò vô cùng quan trọng đối với mỗi chúng ta, nhưng để trẻ KTTT tiếp cận và được học lại là điều không đơn giản chút nào.

Tiếp tôi là ông bà nội của em Phan Thị Hường tại xã Tân Dân, Phú Xuyên. Qua lời kể của bà nội, Hường sinh năm 2006, lúc mới sinh Hường là trẻ hoàn toàn bình thường đến hơn 1 tuổi thì thấy em có những biểu hiện lạ nên gia đình cho em đi khám mới biết em bị di chứng bại não và câm điếc. Nhưng vì hoàn cảnh khó khăn, bố mẹ em phải bươn trải kiếm sống, không có điều kiện để ở nhà chăm con, mọi việc trông nom chăm sóc em chủ yếu là nhờ ông nội. Qua trao đổi, tôi được biết em chưa từng được đi học ngày nào, với dạng tật vừa bại não cộng thêm câm điếc của em thì rất khó. Vì ở Phú Xuyên không có trường chuyên biệt cho dành trẻ KTTT, mà học hòa nhập thì nhà trường không có các dụng cụ hỗ trợ, giáo viên chưa được đào tạo kiến thức, kỹ năng dạy, chăm sóc trẻ KTTT nên để Hường tiếp cận được con chữ hiện là bài toán mà chưa tìm được đáp án.

Em Phan Thị Hường KTTT và câm điếc
Photo: Đặng Thị Lợi
Người viết: Đặng Thị Lợi

Câu chuyện buồn của em Nguyễn Ngọc Anh

Em Nguyễn Ngọc Anh và chị Huyền - mẹ của em
Photo: Phùng Thị Thu Thủy
Người viết: Phùng Thị Thu Thủy

Chúng tôi đến nhà chị Đặng Thị Huyền vào một buổi chiều mưa lâm thâm, những giọt nước mỏng manh không đủ làm mát sân đọng nước nhưng cũng lấy đi khoảng không bình yên của hai đứa trẻ bất hạnh trong nhà.

Có được cơ thể lành lặn là điều may mắn với bất kỳ cô bé, cậu bé nào nhưng có lẽ cuộc sống vốn trở trêu và không công bằng khi niềm vui tưởng chừng quá đỗi đơn giản với bao đứa trẻ khác lại không đến với cô bé Nguyễn Ngọc Anh.

Khi tôi hỏi về tình hình của cháu, chị Huyền đã kể trong nước mắt của một người mẹ có con bị KTTT lẫn khuyết tật thị giác. **“Cháu lớn Nguyễn Ngọc Anh bị KTTT lẫn khuyết tật thị giác là do di truyền từ bố của cháu - anh Nguyễn Chí Quỳnh”,** chị Huyền nói.

Khi anh đang lớp 3 trường làng thì tai họa ập xuống với anh, anh bị mù vĩnh viễn một bên mắt và đến khi kết hôn với chị Huyền sinh ra cháu Ngọc Anh. Tuy cháu bị KTTT và thị giác nhưng cháu nghịch luôn chân tây như một con sóc, hay cáu gắt, phá phách đồ đạc trong gia đình. Chị Huyền nói: **“Phải mang cát đi không cháu đập vỡ hết”.**

12 năm qua, chị Huyền chưa một lần được ngủ trọn giấc vì chăm lo cho Ngọc Anh và em trai cháu bị ung thư mắt, khó khăn lại chồng chất khó khăn vì tháng nào em trai của Ngọc Anh cũng phải đi xạ trị. Hàng xóm xung quanh rất quan tâm và giúp đỡ gia đình chị, đem hết tình thương như ngọn gió thổi mát lành. Gánh nặng đè lên đôi vai của chị Huyền nhưng chị vẫn luôn yêu thương nâng niu các con dù các em có khác biệt đến nhường nào.

KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU

Rào cản và khó khăn

Điều kiện kinh tế gia đình

Gia đình nghèo không đủ điều kiện cho con học trường chuyên biệt

Học tại các trường học chuyên biệt trên Hà Nội đòi hỏi công sức bố mẹ bỏ rất là nhiều. Tính khoảng cách ở một xã cuối huyện Phú Xuyên là xã Minh Tân lên Hà Nội là khoảng 60 km. Việc để một gia đình đưa đón trẻ khuyết tật đi học các trường chuyên biệt tại Hà Nội sẽ là một điều rất khó thực hiện, hoặc nếu gia đình thuê trợ cho hai mẹ con ăn ở trên Hà Nội thì cũng sẽ rất tốn kém chi phí. Trong khi đó, các gia đình lại chủ yếu sống bằng nghề nông nghiệp và kinh tế khá khó khăn.

Câu chuyện: Giải pháp nào về giáo dục cho trẻ Tự kỷ

Chị Hoàng Thị Hà có con trai là Nguyễn Anh Tài mắc chứng bệnh tự kỷ. Hiện tại, cháu chưa được đi học do cháu không thể nói được và nhận thức của cháu rất chậm. Gia đình bố mẹ bận làm nông nghiệp cộng với công việc bốc gạch nặng nhọc vất vả mất nhiều thời gian nên anh chị chưa tìm hiểu về các văn bản chính sách về giáo dục dành riêng cho trẻ khuyết tật, cũng như chị và gia đình không am hiểu về các biện pháp kỹ năng giáo dục dành riêng cho trẻ KTTT.

Ở nhà, chị gái là người thường xuyên gần gũi em và dạy em nhất, chị gái em nói: “Rất thương em, ngoài giờ học em phải luôn ở nhà chơi và dạy cho Tài, những buổi em không có nhà, bố mẹ đi làm thì lại phải nhốt em vào và bật ti vi cho em Tài xem”. Em Tài rất sợ người lạ, mẹ em kể: **“Kể cả những đứa bé hơn tuổi em, em cũng không dám đứng gần, có đứng gần thì em cũng dứm đó lại”**.

Gia đình cũng rất muốn cho con được đi học chuyên biệt và đã đưa con theo các mô hình giáo dục tư cho trẻ tự kỷ, song học phí rất đắt, bố mẹ lại làm nông nghiệp không đủ điều kiện cho con được theo học. Chị Hà nói: **“Ngày trước có cho cháu theo học một lớp học tư nhân dạy trẻ KTTT nhưng thật sự học phí quá cao 130.000/giờ, gia đình chỉ theo được một tháng rồi cháu lại phải nghỉ dù kết quả theo học cũng có khả quan”**.

Ảnh: Em Nguyễn Anh Tài và mẹ của em

Photo: Nguyễn Văn Khương

Người viết: Vũ Thị Khéo

Câu chuyện về bé Nguyễn Minh Thư và mẹ của em - chị Hoàng Thị Ngọc Vui

Một buổi sáng chủ nhật, nhóm thực hiện dự án chúng tôi cùng nhau đến nhà chị Hoàng Thị Ngọc Vui tại thôn Lập Phương, xã Khai Thái, huyện Phú Xuyên, TP. Hà Nội.

Đường vào nhà anh chị là một ngõ nhỏ và sâu. Cánh cổng được khóa trong một cách cẩn thận. Chúng tôi gọi to. Ra mở cửa là anh Tuyến - chồng chị Vui. Anh bảo phải đóng cửa chặt như vậy để cháu Nguyễn Minh Thư - bị KTTT - không ra ngoài được.

Vợ chồng anh Tuyến - chị Vui có 2 cô con gái. Năm 2012, khi con gái lớn được 5 tuổi, anh chị quyết định sinh thêm. Những tưởng con sinh ra sẽ được khỏe mạnh như bao đứa trẻ khác, nhưng không ngờ, con lại là một đứa trẻ không được bình thường. Càng lớn, con càng khác người. Mắt lồi, mặt góc cạnh, đầu óc không tập trung, nghịch ngợm... Lúc đi mẫu giáo, các cô giáo rất vất vả với con. Trong lớp, con không tập trung học, đang học bỏ ra ngoài, đánh các bạn. Các cô nói thì con không nghe. Lên lớp 1, sau vài buổi đến lớp, cô giáo nói không thể nhận con bởi ở lớp con không tiếp thu được bài, làm mất tập trung của các bạn khác.

Chúng tôi đã từng nghe nói về bé Thư nhưng chưa tiếp xúc. Hôm đến phỏng vấn, khi chúng tôi ngồi trên giường nói chuyện với chị Vui, bé leo lên cửa sổ, nhảy lên nhảy xuống, túm tóc chị gái, tát, đánh chị. Còn tôi, đang đeo kính, bé giật kính, trèo lên lưng rồi ấn đầu tôi xuống.

Bé: Nguyễn Minh Thư và mẹ của em

- chị Hoàng Thị Ngọc Vui

Photo: Nguyễn Thị Thủy

Người viết: Nguyễn Thị Thủy

Anh chị Tuyến Vui rất buồn. Khi nói chuyện với chúng tôi, nước mắt chị Vui lăn dài trên má. Chị nói con bị như vậy, chị chẳng thể đi làm được. Đợt trước, khi ông nội còn sống, ông trông con giúp để chị đi làm. Từ khi ông mất, chị phải nghỉ việc để ở nhà trông nom con. Con không thể học hòa nhập. Anh chị muốn con được học ở một trường chuyên biệt nhưng điều kiện kinh tế không đáp ứng được. Anh chị luôn hy vọng các cơ quan chức năng có thẩm quyền quan tâm và tạo điều kiện hơn nữa cho trẻ và gia đình trẻ KTTT để trẻ được học tập và sống một cuộc sống vui vẻ như các trẻ bình thường.

KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU

Rào cản và khó khăn

Điều kiện kinh tế gia đình

Phụ huynh thiếu thời gian dành cho con

Việc phụ huynh thiếu thời gian dành cho con ở đây được hiểu đó là vì gánh nặng cuộc sống mưu sinh của gia đình, nên cha mẹ không thể có nhiều thời gian dạy dỗ, chơi cùng con. Bố mẹ còn phải đi làm công việc đồng áng, đi công nhân... Người mẹ thường dành thời gian chăm sóc, nuôi dưỡng con nhiều hơn.

Trong nghiên cứu có đưa ra câu hỏi phỏng vấn: **“Ai dành thời gian cho con nhiều nhất?”**. Phần đông cha mẹ trẻ khuyết tật trí tuệ trả lời là mẹ. Tuy nhiên, một ngày của người phụ nữ nông thôn rất nhiều việc: đi làm, nội chợ, chăm sóc gia đình... Chính vì vậy thời gian dành cho trẻ KTTT như chuyện trò, chăm sóc trẻ cũng rất hạn chế. Người mẹ dù rất thương con, nhưng do điều kiện kinh tế gia đình khó khăn nên không thể chăm sóc con như mong muốn.

Câu chuyện về Cậu bé Phùng Minh Nhật

Em: Phùng Minh Nhật
Photo: Nguyễn Minh Tâm
Người viết: Nguyễn Văn Khương

Gặp em lần đầu không ai nghĩ em đã 14 tuổi, em Phùng Minh Nhật thị trấn Phú Minh em bị chậm phát triển và thấp còi. Em Minh Nhật ăn mặc gọn gàng và ngoan nhưng em nói rất nhỏ, những thành viên trong dự án phải thật sự lắng nghe và bản khoăn không hiểu vì sao em nói nhỏ thế. Bố mẹ em đã ly hôn, em đang sống với bố của em, bố em làm nghề cắt tóc nên không có nhiều thời gian dành cho em. Em đã học hết lớp 5 theo chương trình giáo dục hòa nhập, mong muốn hiện tại của em là được đi học vì ở trường có bạn và thầy cô.

Bố em tâm sự: **“Do đặc thù làm nghề cắt tóc, lúc có khách thì đến giờ đón con mà không thể để khách đợi được, mà để con đợi ở trường thì tội nghiệp cho cháu”**. Anh cũng chia sẻ: **“Cháu học rồi cũng chẳng làm gì. Tốt nhất là cho cháu ở nhà”**.

Hiện tại, cháu phải ở nhà chơi quanh quẩn với mẹ - vợ thứ hai của bố em và mọi người bên hàng xóm. Em ít được tham gia các hoạt động cùng bạn bè và người thân.

Tiếp cận thông tin:

Thiếu thông tin về các loại hình KTTT; bố mẹ không biết con mình là trẻ KTTT.

Trong thực tế, các thành viên của dự án đã gặp một số trường hợp một số cha mẹ trẻ KTTT không nhận biết là con mình đang mắc dạng tật về KTTT. Các trẻ này có biểu hiện không thật sự rõ ràng, có thể một số biểu hiện như: trẻ rất ít chơi với các bạn, hay chơi một mình, khả năng học của trẻ không tốt. Khi được hỏi thì về tình hình của trẻ thì đa số cha mẹ vẫn khẳng định con của họ hoàn toàn bình thường.

Thiếu thông tin về kiến thức, kỹ năng chăm sóc trẻ

Việc chăm sóc một đứa trẻ “bình thường” đã là rất khó với các cha mẹ nói chung, việc chăm sóc trẻ KTTT còn khó khăn hơn rất nhiều. Các bố mẹ chỉ mong chăm sóc được phần nào thì tốt phần đấy và đa số cha mẹ không đặt nhiều kỳ vọng vào trẻ KTTT. Các kĩ năng chăm sóc trẻ KTTT hầu hết do bố mẹ tự học hỏi qua ông bà, những người thân hoặc bạn bè. Chị Lương cho biết: **“Chị chưa được tham gia cách hỗ trợ chăm sóc trẻ KTTT từ bất kì một tổ chức nào, hay từ trạm y tế, bệnh viện”, và chị rất “mong mỏi có các chuyên gia hỗ trợ cách chăm sóc và nuôi dưỡng trẻ KTTT để chị có thể học hỏi cũng như tham khảo các phương pháp chăm sóc trẻ KTTT”**. Chị cũng như rất nhiều cha mẹ trẻ KTTT ở địa bàn nghiên cứu thiếu thông tin về các phương pháp chăm sóc cũng như cách dạy trẻ.

Câu chuyện về em Lương: Cha mẹ tìm hiểu cách chăm sóc trẻ khuyết tật trí tuệ ở đâu?

Em Nguyễn Thị Lương
Người chụp: Nguyễn Thị Mai
Người viết: Nguyễn Văn Khương

Em Nguyễn Thị Lương 13 tuổi ở xã Minh Tân với dáng đi nghiêng ngả liêu xiêu không vững do em bị ảnh hưởng của bệnh bại não. Các bác sĩ đã phải can thiệp đặt ống dẫn lưu thoát dịch ở não xuống ổ bụng. Nếu không đặt ống thì não của em sẽ phình to ra và sẽ không thể đi lại được. Hoàn cảnh gia đình em cũng thật buồn, mẹ phải nghỉ làm ở nhà để có thể hỗ trợ chăm sóc cho em. Kinh tế gia đình chủ yếu trông vào bố của em đi làm bảo vệ cho một siêu thị tại Đồng Văn, Hà Nam.

Ngồi tiếp chuyện nhóm nghiên cứu, chị Nguyễn Thị Nhân kể lại nhà chị chỉ sinh được ba cô con gái: **“Cháu Lương là con gái út, chị phải ở nhà chăm sóc con vì đưa cho con cái gì con cũng xé kể cả tiền”**. Đang nói chuyện với chúng tôi thì em Lương tiến lại giằng tờ giấy của chị Mai và xé cho vào mồm nhai, chị Lương dừng câu chuyện, bế con lại và móc tờ giấy trong miệng của cô con gái. Chị đã khóc rất nhiều khi nói chuyện cùng với nhóm nghiên cứu. Cổng nhà của chị lúc nào cũng phải khóa chặt không sợ con chạy ra ngoài đường, nhớ không may thì khổ cho con. Chị nói cũng chỉ biết chăm sóc con thôi còn cũng không biết về các chính sách pháp luật cũng như kiến thức chăm sóc con. Chị nói: **“Thôi thì mình cứ biết chăm sóc con, không biết mai sau mình già mất đi ai sẽ chăm sóc con của chị đây? Cháu không thể tự chăm sóc”**.

Mong muốn của mẹ em Lương, chị Nguyễn Thị Nhân, là có một trường chuyên biệt dành cho con của chị và các cháu khuyết tật trên địa bàn huyện để các cháu được học tập cũng như sinh hoạt.

KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU

Mong muốn của gia đình và trẻ khuyết tật trí tuệ:

Hiện tại ở địa phương chưa có trường học chuyên biệt dành cho trẻ khuyết tật, vì vậy các gia đình một là cho con đi học ở các trường chuyên biệt trên Hà Nội như trường lớp học tư nhân, hoặc trực thuộc Sở Lao động Thương binh & Xã hội Hà Nội. Một số trẻ KTTT nhẹ có thể theo học hòa nhập được có thể đi học và có thể gặp một số khó khăn. Một hình thức khác là để cháu ở nhà do người thân trông nom hộ. Có rất nhiều gia đình có cả hai cháu đều bị KTTT Down, các con của họ đều không thể học hòa nhập được và họ rất mong muốn có một ngôi trường chuyên biệt dành cho các trẻ chậm phát triển trí tuệ.

01

Tất cả bố mẹ được phỏng vấn đều mong muốn là tại địa phương sẽ có một trường hoặc những lớp chuyên biệt dành riêng cho trẻ KTTT. Việc có trường lớp tại địa phương sẽ rất thuận tiện cho việc đưa đón cũng như chăm sóc con, có thể sáng đưa con đi và tối đón con về hoặc có thể cho trẻ được bán trú tại trường. Mong muốn của gia đình em cũng như nhóm dự án là huyện Phú Xuyên có Trường học chuyên biệt cho trẻ khuyết tật, còn nếu học hòa nhập thì mỗi cụm dân cư (khoảng 5 xã) mở 1 lớp dành cho trẻ KTTT, ở đó giáo viên được hỗ trợ thêm kinh phí cho việc dạy, được đào tạo kiến thức, kỹ năng giáo dục chăm sóc trẻ KTTT. Lớp được trang bị dụng cụ hỗ trợ cần thiết cho trẻ.

02

Một số cha mẹ mong muốn con mình được học đan xen, tức là sáng trẻ KTTT học chuyên biệt và chiều có thể học hòa nhập cùng với trẻ bình thường để tăng cơ hội học hòa nhập cho các em, tạo môi trường giao lưu thân thiện cho tất cả các em.

03

Được ham gia các buổi tập huấn nhằm tăng cường sự hiểu biết về các phương pháp chăm sóc, nuôi dưỡng, tâm lý dành cho trẻ KTTT.

04

Một số cha mẹ mong muốn con mình được học nghề phù hợp với các dạng khuyết tật của các em.

05

Cha mẹ trẻ KTTT mong muốn thành lập câu lạc bộ cha mẹ trẻ KTTT để hỗ trợ và giao lưu, chia sẻ cùng nhau

Câu chuyện về em Nguyễn Ngọc Lan:

Em Nguyễn Ngọc Lan
Photo: Phùng Thị Thu Thủy
Người viết: Phùng Thị Thu Thủy

Trời sập tối, những hạt mưa lay lay làm con người hay nghĩ đến những nỗi buồn tại một vùng quê. Nhóm nghiên cứu đến nhà chị Vũ Thị Dĩnh và anh Nguyễn Đăng Minh tại xã Nam Phong có con trai lớn Nguyễn Đăng Cường và con gái Nguyễn Thị Lan. Khi chào đời, hai em đã không may mắn như những trẻ khác, số phận nghiệt ngã với gia đình chị là cả hai anh em đều bị KTTT bẩm sinh. Hiện tại, hai anh em sống ở nhà, ngày thì lang thang tối mới về nhà.

Cuộc sống gia đình chị Dĩnh thật cơ cực, chị là lao động chính trong nhà, chồng của chị anh Nguyễn Đăng Minh bị xuất huyết dạ dày đã biến chứng thành K và anh không có tiền để điều trị tiếp. Con trai là cháu Cường bị KTTT hay đi lang thang và gặp ai ngoài đường cũng chửi bới, ăn cắp vặt và đã bị đánh gãy tay ba lần vì chửi bậy bạ, ở nhà cũng không đỡ đàn gì giúp mẹ.

Con gái chị Dĩnh, cháu Nguyễn Ngọc Lan, lên 3 tuổi đi học mẫu giáo sau đó lên lớp 1 chưa hết học kì I cháu đã phải thôi học vì không theo được. Đến lớp, cháu đuổi nhau với cô giáo và hay chọc phá mất trật tự trong giờ học, không tiếp thu được bài. Mong ước của chị Dĩnh: “Rất mong cho con được theo học trường chuyên biệt dành cho trẻ KTTT vì hiện tại cháu đã 9 tuổi, chị phải đi làm cả ngày không có thời gian để chỉ dạy cháu nhiều và chị luôn lo sợ nguy cơ cháu bị quấy rối”.

KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU

Mong muốn của gia đình và trẻ khuyết tật trí tuệ (Tiếp):

Câu chuyện: Con muốn được đi học!

Em Phạm Văn Đoàn

Photo: Nguyễn Thị Hoài

Người viết: Nguyễn Thị Hoài

Tôi là Nguyễn Thị Hoài, 34 tuổi xã Hồng Thái. Tôi có hai cháu, cháu lớn tên là Đoàn và bị KTTT. Tôi đã rất buồn và ân hận khi đã cho con của mình là cháu Phạm Văn Đoàn nghỉ học khi cháu đã học hết cấp một.

Những năm về trước, vì cháu nhận thức chậm nên tôi và chồng đã nghĩ: Con mình học không biết có giải quyết được vấn đề gì không? Liệu rồi có xin được việc làm hay không? Giờ tôi mới hiểu cho cháu đi học là góp phần giúp cháu hòa nhập xã hội tốt hơn với môi trường bạn bè trường lớp.

Tôi xin chia sẻ một kỉ niệm khi cho con mình đi nhập học: Khi bắt đầu cho cháu Đoàn vào lớp 1, tôi có đi cùng cháu. Nhìn danh sách học sinh của 3 lớp khối 1, tôi bàng hoàng khi không thấy tên của con mình. Mang câu hỏi lên Ban giám hiệu, khoảng một giờ đồng hồ sau thì cháu Đoàn cũng được nhận vào lớp học. Nhà trường có giải thích đó là do lỗi của đánh máy. Lúc đó tôi thật sự đã rất vui vì con cũng được đi học nhưng trong lòng vẫn không biết tại sao sự việc như thế lại xảy ra với con của mình.

Khi cháu đi học thì các cô giáo không phạt cũng như hay cho cháu ngồi một mình một bàn, đôi lúc tôi cảm thấy rất tự ti và thương con rất nhiều. Những hôm chào cờ và có tiết dự giờ là con phải ở nhà không được đi học.

Bản thân tôi rất muốn nếu có thể con của mình sẽ vừa được học hòa nhập và vừa học chuyên biệt thì thật tuyệt vời cho con của tôi.

Hiện tại con trai của tôi, cháu Phạm Văn Đoàn, rất mong muốn được đi học. Trong buổi tập huấn về công cụ nghiên cứu, cháu có đi theo tôi, mọi người ai cũng xúc động khi nghe con chia sẻ với nhóm nghiên cứu và các bạn bên iSEE là: **“Con muốn được đi học”**. Không khí của buổi tập huấn như trùng xuống trước câu trả lời và cũng là câu hỏi rất ngộ nghĩnh và bản năng của con. Liệu đây có phải là câu hỏi chung của các trẻ KTTT muốn được đi học, tôi cũng thật sự không rõ.

Đoàn rất yêu thích máy tính và chụp ảnh. Con muốn mình sẽ là một người chụp ảnh và có một chiếc máy ảnh từ khi được cùng mẹ tham gia buổi tập huấn của dự án: **“Nghiên cứu vấn đề trẻ khuyết tật khu vực nông thôn tiếp cận giáo dục - góc nhìn từ thầy cô, gia đình và trẻ khuyết tật”** về công cụ Photovoice.

Hiện tại cháu ở nhà và có giúp đỡ bố mẹ một số việc đơn giản, tôi rất thương con khi con không được vui chơi nhiều với các bạn bè cùng lứa tuổi. Cháu thường phải chơi với các em bé hơn, do các bạn trước đi học thì có chơi cùng nhưng giờ Đoàn không đi học nữa nên các bạn bè cũng ít chơi. Điều này thật sự luôn làm tôi day dứt trong lòng trước quyết định cho con nghỉ học.

Đề xuất của nhóm nghiên cứu:

Đề xuất 1:

Tuyên truyền nâng cao nhận thức với người dân, đặc biệt là phụ huynh, nhà trường, học sinh về Quyền học tập của trẻ khuyết tật nói chung và trẻ KTTT nói riêng.

Đề xuất 2:

Các trường học các cấp từ mầm non, tiểu học đến trung học cơ sở có thể thành lập thêm các nhóm, CLB văn thể mỹ cho các trẻ khuyết tật để các em có khả năng phát huy riêng từng thế mạnh của mình. Thay vì mời các trung tâm nghệ thuật khuyết tật ở các nơi khác, hãy đào tạo và cho em cơ hội biểu diễn tại chính cộng đồng dân cư của mình. Hoạt động này sẽ góp phần nâng cao nhận thức chung cho cộng đồng; các bạn học sinh “bình thường” sẽ hạn chế kì thị các em học sinh khuyết tật; và các trẻ khuyết tật sẽ tự tin và phát triển toàn diện hơn.

Đề xuất 3:

Thành lập các cụm điểm trường, khoảng từ 3-5 xã/cụm, mỗi cụm có các lớp học chuyên biệt cho các học sinh KTTT, hoặc xây dựng và thành lập một trường chuyên biệt dành cho trẻ khuyết tật tại địa phương. Các trường lớp như vậy có hỗ trợ cho thầy cô giáo đứng lớp, được hỗ trợ về cơ sở vật chất và nếu có thể sẽ hỗ trợ một phần kinh phí hỗ trợ cho trẻ KTTT trong việc đi lại vì các em đa số không thể tự đi lại được và phải phụ thuộc vào sự hỗ trợ từ người thân.

Đề xuất 4:

Quy định hướng dẫn chi tiết về xác định trẻ KTTT, tuyên truyền nâng cao nhận thức cho mọi người đặc biệt là các cha mẹ trẻ KTTT về các dạng KTTT.

Tập huấn các phương pháp giáo dục sư phạm mới nhất, phù hợp với trẻ KTTT cho các thầy cô giáo cán bộ sư phạm về dạy cho trẻ KTTT.

Đề xuất 5:

Có những buổi tập huấn dành cho cha mẹ trẻ KTTT về các phương pháp chăm sóc, giáo dục, hiểu biết tâm lý với trẻ KTTT. Đây là những phương pháp mà cha mẹ trẻ KTTT đang rất thiếu và chưa được đáp ứng.

Cha mẹ trẻ KTTT cần phát hiện sớm, can thiệp kịp thời, đúng thời điểm, và phát triển giáo dục cho trẻ KTTT.

